

Sisäministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontakertomus vuodelta 2022

Sisällysluettelo

Sisäministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontakertomus vuodelta 2022	1
1 Yleistä kertomuksen laatimisesta	2
2 Hallinnonalan virastojen ja laitosten laillisuusvalvontakertomukset	2
2.1 Hätäkeskuslaitos	2
2.2 Kriisinhallintakeskus	3
2.3 Maahanmuuttovirasto	3
2.4 Pelastusopisto	4
2.5 Poliisihallitus	4
2.6 Rajavartiolaitos	5
2.7 Suojelupoliisi	5
3 Sisäministeriön laillisuusvalvonta	6
3.1 Tarkastustoiminta	6
3.2 Ylimmille laillisuusvalvojille sisäministeriöstä annetut lausunnot ja selvitykset	6
3.3 Ihmisoikeustapaukset kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä	6
4 Henkilötietojen käsittelyn valvonta vuonna 2022	7
5 Eettiset kanavat ja ilmoittajansuojelulain mukaiset ilmoituskanavat	8
5.1 Eettiset kanavat	8
5.2 Ilmoittajansuojelulain edellyttämä ilmoituskanava	9
6 ELO-hanke	9
7 Havaintoja ja johtopäätöksiä vuoden 2022 laillisuusvalvonnasta	9

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Kirkkokatu 12
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 480 171
+358 295 480 171

Faksi
Fax
Fax

09 160 44635
+358 9 160 44635

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

1 Yleistä kertomuksen laatimisesta

Laillisuusvalvonnan seurannan ja raportoinnin tarkoituksena sisäministeriössä ja sen hallinnonalalla on tuottaa johtamisen kannalta merkityksellistä tilannekuvatietoa organisaatiosta, kehittää riskiperusteista ennakointia ja tähän perustuvaa toiminnan suuntaamista sekä tukea muutostilanteissa oikeiden toimintatapojen muodostumista sisäministeriössä. Lisäksi vuosittaisella laillisuusvalvontakertomuksella kootaan kuva laillisuusvalvonnan tilasta ja viestitään se yleisölle.¹

Tämä laillisuusvalvontakertomus kokoaa havaintoja sekä sisäministeriön että sen hallinnonalan laillisuusvalvonnasta vuonna 2022. Sisäministeriön hallinnonalan virastot ja laitokset ovat toimittaneet omat laillisuusvalvontakertomuksensa ja soveltuvien osin laillisuusvalvontaohjeen (SMDno-2020-158) kohdan 13.3 mukaiset tiedot ohjauksestaan vastaavalle ministeriön osastolle tai erilliselle yksikölle maaliskuun 2023 aikana ja ministeriön osastot ja erilliset yksiköt ovat toimittaneet virastojen kertomusten johdosta tekemänsä havainnot ja muut vuoden 2022 laillisuusvalvontatoimintaa koskevat lausumansa huhtikuun 2023 aikana ministeriön hallinto- ja kehittämisosastolle, joka on laatinut tämän yhteisen laillisuusvalvontakertomuksen.

Sisäministeriö on julkaissut vuosittaisen laillisuusvalvontakertomuksen vuodesta 2011 alkaen ja kertomuksen rakennetta ja laatimistapaa uudistettiin vuoden 2020 kertomusta laadittaessa. Tähän kookaavaan kertomukseen otetaan nykyisin vain joitakin keskeisiä asioita virastojen ja laitosten kertomuksista. Yksityiskohtaiset tiedot laillisuusvalvontaohjeen mukaisesti raportoitavista asioista ovat luettavissa kunkin viraston ja laitoksen omasta kertomuksesta. Laillisuusvalvontaohjeen mukaan virastojen tulee raportoida soveltuvien osin laillisuusvalvonta/tarkastussuunnitelmista ja niiden toteutumisesta, hallintokanteluista ja omista aloitteista, virkamiesoikeudellisista asioista, vahingonkorvauksista ja hyvityksistä, henkilötietojen käsittelyn valvonnasta ja kansalaispalautteen huomioon ottamisesta. Laillisuusvalvontakertomukset ovat julkisia asiakirjoja ja niihin on mahdollista tutustua lähettämällä asiakirjapyyntö sisäministeriön tai asianomaisen viraston tai laitoksen kirjaamoon. Tätä tarkoitusta varten jäljempänä kohdassa 2 on kerrottu viraston ja laitoksen laillisuusvalvontakertomuksen päiväys ja diaarinumero.

Vuoden 2022 osalta ei valittu erityistä teemaa raportointiin, kuten vuosina 2020 ja 2021², koska vuoden 2023 alusta on ollut käynnissä ELO-hanke³, jossa kehitetään laillisuusvalvonnasta saatavaa tietoa ja raportointia. Virastot ja laitokset, joilla oli vuonna 2022 käytössä sisäinen ilmoituskanava/eettinen ilmoituskanava, ovat kuitenkin voineet sisällyttää omaan kertomukseensa lukumääretietoja ja havaintoja kanavien kautta tulleista ilmoituksista, vaikka tätä ei sisäministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontaohjeessa vielä mainitakaan.

2 Hallinnonalan virastojen ja laitosten laillisuusvalvontakertomukset

2.1 Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskuslaitoksen laillisuusvalvontakertomus vuodelta 2022 on annettu 7.3.2023 (HAK-2023-41).

Hätäkeskuslaitoksessa kehitettiin kanteluiden käsittelyä vuonna 2022. Hätäpuhelutallenteen ja tapahtumaraportin perusteella selvästi aiheettomiksi arvioiduissa kanteluissa ei enää pyydetty selvitystä päivystäjältä tai lausuntoa kyseiseltä hätäkeskukselta. Tämä on osaltaan tehostanut kanteluiden käsittelyä. Vuonna 2022 Hätäkeskuslaitoksessa ratkaistiin 60 hallintokantelua ja uusia kanteluita tuli vireille 50 kappaletta. Uusien kanteluiden käsittelyaika oli noin 3 kuukautta. Hätäkeskuslaitoksessa käynnistettiin myös viisi oma-aloitteista laillisuusvalvonta-asiaa. Kansalaiskirjeitä saapui 760

¹ Ohje SMDno-2020-158 Laillisuusvalvonta sisäministeriössä ja sen hallinnonalalla, s. 26, kohta 13.

² Linkki sisäministeriön sivuille laillisuusvalvontakohtaan vuosien 2020 ja 2021 kertomuksiin: [Laillisuusvalvontakertomukset - Sisäministeriö \(intermin.fi\)](https://sisministerio.fi/laillisuusvalvontakertomukset)

³ Elävä laillisuusvalvonta onnistuu-hanke (ELO), <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=SM012:00/2023>

kappaletta, joista valtaosa koski hätäkeskuspäivystäjän käytöstä, riskinarvion tekemistä sekä hälyttämättä jättämistä koskevia päätöksiä.

Hätäkeskuslaitos sai valmiiksi vuonna 2021 aloitetun laillisuusvalvontaohjeen päivittämisen ja uusi ohje otettiin käyttöön 1.1.2023 alkaen. Uudesta ohjeesta on annettu alkuvuodesta 2023 koulutusta. Hätäkeskuslaitoksessa sekä laillisuusvalvonnan lakimies että asiantuntija ovat vaihtuneet vuoden 2022 aikana.

2.2 Kriisinhallintakeskus

Kriisinhallintakeskus on 22.2.2023 antanut laillisuusvalvontakertomuksensa vuodelta 2022 (VN/5659/2023-SM-1). Laillisuusvalvonnan kannalta huomionarvoista on, että Kriisinhallintakeskuksessa aloitti huhtikuussa 2022 uudessa tehtävässä johdon toimiston johtava asiantuntija. Hänen tehtäviinsä kuuluu mm. oikeudellinen tuki Kriisinhallintakeskuksen johtajalle ja yksiköille. Johtava asiantuntija nosti esiin havaitsemiaan epäselviä asioita tai käytäntöjä, kuten koulutuksesta perittävät maksut, joista tulisi säätää valtion maksuperustelain mukaisesti sisäministeriön asetuksella.

Kriisinhallintakeskus joutui tietävästi ensimmäistä kertaa irtisanomaan siviilikriisinhallinnan palvelussuhteita keväällä 2022. Tämä johtui ETYJ:in (Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö) tarkkailuoperaation alasajosta Ukrainassa.

Kriisinhallintakeskuksen laillisuusvalvontatarkastus järjestettiin 15.2.2023 ja tarkastuksesta on laadittu erillinen, 16.2.2023 päivätty tarkastuskertomus. Kertomuksessa annetaan yksi toimenpidesuositus: Koska mm. Kriisinhallintakeskuksen sisäistä laillisuusvalvontaa hoitavan johtavan asiantuntijan viran vakinainen hoitaja palaa tehtäväänsä vasta kesällä 2024, Kriisinhallintakeskuksen tulisi ryhtyä toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että keskuksessa on riittävää oikeudellista osaamista rekrytoimalla uusi määräaikainen juristi tai hoitamalla asia muilla sisäisillä tehtäväjärjestelyillä.

2.3 Maahanmuuttovirasto

Maahanmuuttoviraston laillisuusvalvontakertomus vuodelta 2022 on päivätty 13.3.2023 (MIGDno-2023-408).

Maahanmuuttovirastossa tehtiin vuonna 2022 useita teemavalvontoja lupa- ja kansalaisuusyksikön ja turvapaikkayksikön päätöksiin. Laillisuusvalvontakertomuksessa on luettavissa kooste teemavalvontojen aiheista ja tuloksista.

Maahanmuuttovirastossa tehtiin tulkkauksiin 66 tarkastusta vuonna 2022. Suurin osa turvapaikkapuhutteluista tulkataan ja vuonna 2022 tulkattuja kieliä oli 66. Tulkeille on annettu palautetta sanastojen hallinnasta ja tulkkaustekniikasta. Tulkkauskieltoa⁴ käytettiin muutamassa yksittäistapauksessa.

Maahanmuuttoviraston laillisuusvalvonnan toteuttaman pistokoevalvonnan painopisteenä oli osa-automaation piiriin kuuluvien prosessien valvonta ja tavoitteena oli kaikkien osa-automatisoitujen prosessien sisällyttäminen valvonnan piiriin. Kaikilta päätöksiä tekeviltä työntekijöiltä tarkastettiin vähintään kolme päätöstä. Valvontaa painotettiin yhdellä nimellä tehtäviin päätöksiin, koska työnjohto ei tarkasta näitä päätöksiä. Tavoitteena oli tarkastella laadun ja laillisuuden lisäksi osa-automaation vaikutusta käsittelyaikoihin sekä toiminnan asiakaslähtöisyyttä. Maahanmuuttovirasto käsittelee pistokoevalvonnasta tehtyjä havaintoja yksityiskohtaisesti laillisuusvalvontakertomuksessaan.

Venäjän 24. helmikuuta 2022 alkanut hyökkäys Ukrainaan vaikutti suuresti Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön toimialaan, erityisesti vastaanottokeskustoimintaan ja kertomusvuoden laillisuus-

⁴ Tulkkauskielto tarkoittaa, että tulkki ei tiettyinä aikoina voi tulkata Migrin tulkkauksissa. Tulkkauskiellon kesto määritellään aina erikseen tapauskohtaisesti harkiten riippuen tulkin virheen laadusta ja vakavuudesta. Migri määrittää tulkkauskiellon keston. Pääsääntöisesti aina ennen tulkkauskiellon asettamista tulkit pyydetään vastinetta.

valvontasuunnitelman toimeenpanoon. Erilaisten ohjaus- ja arviointikäyntien määrä nousi muuttuneesta toimintaympäristöstä johtuen huomattavasti aiottua suuremmaksi ja käyntejä aikuisten ja perheiden vastaanottokeskuksiin sekä alaikäisyksiköihin tehtiin useita kymmeniä vuoden 2022 aikana.

Maahanmuuttoviraston laillisuusvalvontakertomus sisältää yksityiskohtaiset ja kattavat tiedot virastossa käsitellyistä hallintokanteluista ja tiivistelmät viraston omista ratkaisuksista, jotka olivat johtaneet toimenpiteisiin. Samoin kertomukseen on otettu ylimpien laillisuusvalvojien, eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin ratkaisut, jotka ovat johtaneet toimenpiteisiin, käsityksen ilmaisemiseen viraston toiminnasta. Ylimmät laillisuusvalvojat ovat joutuneet kiinnittämään aikaisempien vuosien tapaan huomiota käsittelyaikoihin. Lisäksi sisäministeriö oli kolmessa kanteluratkaisussa kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota käsittelyaikoihin.

2.4 Pelastusopisto

Pelastusopisto on antanut 6.3.2023 laillisuusvalvontakertomuksensa (PeODno-2023-121). Pelastusopistosta ei ole tehty kanteluita vuonna 2022. Pelastusopiston ohjeistuksen mukaisesti Pelastusopiston sisäinen tarkastus ja laillisuusvalvonta ovat ensisijaisesti osa päivittäisjohtamista eikä erillistä sisäistä tarkastajaa tai tarkastusyksikköä ole. Sisäisen tarkastuksen ja laillisuusvalvonnan toimivuus perustuu virkamiesvastuuseen ja esihenkilötoimintaan.

Pelastusopistolla on toteutettu vuonna 2022 sisäinen tarkastus, jonka kohteita olivat matkakorvausten korvaaminen vuonna 2022 sekä tuntiopettajien ja muiden työsuhteisten henkilöiden palvelussuhteen ehtoja koskevat sopimuskäytänteet. Matkalaskut oli pääasiassa laadittu oikein ja asianmukaisesti valtion matkustussäännön ja Pelastusopiston matkustusmääräyksen mukaisesti. Työsopimus-suhteisten palvelussuhteen ehtoja koskevia sopimuksia tarkastettaessa havaittiin, että Pelastusopistolla ei laadita nimenomaisesti työsopimuksia vaan palvelussuhde perustuu tuntiopettajan ja Pelastusopiston henkilöstöön kuuluvan välillä käytyyn puhelinkeskusteluun tai viestinvaihtoon. Pelastusopiston toiminnan luonteen sekä tuntiopettajien ja asiantuntijoiden suuren määrän ja vaihtuvuuden vuoksi työsopimusten tekeminen on käytännössä mahdotonta. Työsopimuksen laatiminen vaatisi lisää henkilöstöresursseja.

2.5 Poliisihallitus

Poliisihallitus on antanut 6.4.2023 laillisuusvalvonnan vuosikertomuksen vuodelta 2022 (POL-2023-13554). Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan prosessien kehittämisessä yhtenä lähtökohtana on edelleen ollut läheisyysperiaatteen vahvistaminen laillisuusvalvonnan kaikilla osa-alueilla ja erityisesti kanteluasioiden käsittelyssä. Läheisyysperiaatteella tarkoitetaan sitä, että päätöksiä ei tehdä korkeammassa hallintoportaassa kuin on välttämätöntä.

Korkein oikeus on vuoden 2021 lopulla antamassaan ratkaisussa (KKO 2021:83) katsonut, että valtakunnan poliisihallinnon viranomaisilla on toimivalta valvoa Ahvenanmaan poliisilaitoksen toiminnan lainmukaisuutta siltä osin kuin poliisilaitos hoitaa tehtäviä, jotka Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Ahvenanmaan poliisiviranomaisessa suoritettiin Poliisihallituksen vahvistaman erillisen tarkastussuunnitelman mukaisesti ensimmäistä kertaa laillisuustarkastus vuonna 2022.

Vuoden laillisuusvalvontatarkastuksilla painopistealueina poliisihallinnossa olivat muun muassa ihmiskaupparikokset, seksuaalirikokset ja eläinsuojelurikokset. Laillisuustarkastuksissa tuli esille, että poliisiyksiköissä ihmiskaupparikostunnusmerkistöt koetaan laajalti monitulkintaisiksi ja vaikeiksi, mikä voi johtaa puutteisiin ihmiskaupparikosten tunnistamisessa ja tutkintojen laadussa. Ihmiskaupparikosten tutkintojen laatua voitaisiin parantaa entisestään syventämällä syyttäjäteistyötä ja jatkuvalla kouluttamisella. Seksuaalirikoksia koskevissa tutkinnan päätöksissä on laillisuustarkastusten perusteella havaittu poikkeuksellisen paljon puutteita. Päätösprosessin osalta on havaittavissa myös rakenteellisia puutteita. Poliisilaitosten tutkittavaksi tulee myös hyvin erityyppisiä eläinsuojelurikoksia. Eläinsuojelurikosten tutkinnassa ei raportoitu olevan erityisiä ongelmia ja juttumäärät ovat muihin rikoslajeihin nähden vähäisiä. Eläinsuojelurikostapauksissa rikoshyödyn arviointi koettiin haastavaksi, jolloin on olemassa riski epäyhtenäiselle käytännölle.

Poliisihallituksen laillisuusvalvonta antoi vuonna 2022 kolme ratkaisua Elokapina-liikkeen valtioneuvoston linnan edessä 8.10.2021 järjestämää mielenosoitusta koskien ja ratkaisuksista on luettavissa selostukset laillisuusvalvontakertomuksessa. Kanteluita Poliisihallitukseen ja poliisiyksiköihin tehtiin

yhteensä 794 kappaletta, joista suurin osa koski esitutkintaa. Poliisihallitus aloitti myös neljässä asiassa oma-aloitteisen laillisuusvalvontaselvityksen

2.6 Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen esikunta on antanut 31.3.2023 raportin Rajavartiolaitoksen sisäinen laillisuusvalvonta vuonna 2022 (RVLDno-2023-151). Vuoden 2022 alussa astui voimaan Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston organisaatiomuutos, jonka yhteydessä osastolle perustettiin kaksi uutta yksikköä; oikeudelliset palvelut- ja laillisuusvalvontayksikkö. Uudistuksen tarkoituksena oli eriyttää neuvonta ja laillisuusvalvonta eri yksiköihin laillisuusvalvonnan riippumattomuuden ja puolueettomuuden varmistamiseksi. Organisaatiomuutoksen myötä tehty yksikköjako on koettu toimivaksi.

Valtioneuvoston 29.9.2022 tekemällä periaatepäätöksellä Venäjän federaation kansalaisten maahantulon rajoittamisesta Suomen kansainvälisten suhteiden turvaamiseksi oli merkittävä vaikutus Rajavartiolaitoksen päivittäiseen operatiiviseen toimintaan. Pääsyn epäämispäätösten ja viisumien kumoamisten määrät nousivat merkittävästi ja näiden hallintopäätösten huomattava lisääntyminen merkitsi myös hallintovalitusten määrän merkittävää nousua ja laillisuusvalvontayksikön työmäärän kasvamista.

Rajavartiolaitoksessa tuli vuonna 2022 vireille 33 hallintokantelua. Määrä oli selvästi alempi, kuin edellisinä vuosina, jolloin kantelumääriin vaikuttivat erityisesti COVID-19-pandemiasta johtuvat sisärajoituksen palauttamista ja rajaliikenteen rajoittamista koskevat toimenpiteet. Suurin osa vuonna 2022 vireille tulleista hallintokanteluista koski rajatarkastuksia. Muut kantelut koskivat muun muassa ulkomaalaisvalvontaa, sakotusta ja rajavartiomiesten toimivaltaa. Rajavartiolaitoksen esikunta otti vuonna 2022 oma-aloitteisesti laillisuusvalvonta-asiana selvittäväkseen neljä asiakokonaisuutta. Laillisuusvalvontaraporttiin on koottu informatiivisia kuvauksia ja keskeisiä poimintoja käsitellyistä hallintokanteluista ja oma-aloitteisista laillisuusvalvonta-asioista.

Eduskunnan oikeusasiamies pyysi Rajavartiolaitoksen esikunnalta lausunnon ja selvityksen yhteensä kuudessa kanteluasiassa vuonna 2022. Lisäksi eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia siirsi vuonna 2022 Rajavartiolaitoksen esikunnan käsiteltäväksi kaksi kanteluasiata.

Myös kansalaispalautteen ja -kyselyjen määrä kääntyi vuonna 2022 selvään laskuun kahden edellisen vuoden jälkeen. Vuonna 2022 Rajavartiolaitos käsitteli 15 300 kansalaispalautteeksi tai -kyselyksi luokiteltavaa yhteydenottoa, kun määrä vuonna 2021 oli 26 000 kappaletta ja vuonna 2020 21 550 kappaletta. Laskusta huolimatta määrä oli kuitenkin yli 12 kertainen verrattuna vuoteen 2019 ennen COVID-19-pandemiaa, jolloin käsiteltiin 1250 kansalaispalautetta tai -kyselyä.

2.7 Suojelupoliisi

Suojelupoliisi on 13.3.2023 antanut sisäministeriölle vuoden 2022 laillisuusvalvontakertomuksen (SUPO 207/01.06.00.03/2023). Kertomus sisältää kuvauksen sekä operatiivista toimintaa koskevista tarkastuksista että muista tarkastuksista, jotka toteutettiin Suojelupoliisin päällikön vahvistaman 10-kohtaisen sisäisen laillisuusvalvontasuunnitelman mukaisesti. Yhtenä tarkastuskohteena vuonna 2022 oli Suojelupoliisin koulutustoiminta. Laillisuusvalvontakertomuksen mukaan tarkastus antoi varsin hyvän kuvan viraston koulutustoiminnasta, sen järjestämisestä ja lainsäädäntöä koskevien osuukien koulutuksesta.

Eduskunnan oikeusasiamies toteutti Suojelupoliisissa vuoden 2022 aikana kaksi tarkastusta; toinen koski Suojelupoliisin tiedustelutiedon luovutuksia rikostorjuntaan ja toinen Suojelupoliisin turvallisuusselvitysyksikön ja esikunnan oikeudellisen tuen toimintaa ja järjestämistä.

Suojelupoliisin eri kanavien kautta saaman kansalaispalautteen ja yhteydenottojen määrä lähes kaksinkertaistui vuoteen 2021 verrattuna. Yhtenä keskeisenä aiheena oli turvallisuusselvitysmenettely, minkä osalta kansalaiset esittivät tiedusteluja. Erityisesti alkuvuoden 2022 aikana korostuivat Ukrainan tilanteeseen ja sotaan liittyvät yleiset huolenilmaukset ja vihjetiedot.

3 Sisäministeriön laillisuusvalvonta

3.1 Tarkastustoiminta

Ministeriö ja virastot ja laitokset ovat vuosittain vakiintuneesti tarkastaneet hallinnonalan toiminnan laillisuutta.

Sisäministeriön pelastusosasto toteutti Hätäkeskuslaitoksen vuosittaisen laillisuusvalvontatarkastuksen marraskuussa 2022. Tarkastukselle osallistuivat Hätäkeskuslaitoksen ja ministeriön pelastusosaston edustajien lisäksi edustaja sisäisen tarkastuksen yksiköstä. Tarkastuskertomuksessa kiinnitettiin erityistä huomiota Hätäkeskuslaitoksen velvollisuuteen valvoa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta kaikessa Hätäkeskuslaitoksen toiminnassa. Samoin marraskuussa 2022 pidettiin Pelastusopiston laillisuusvalvontatarkastus, johon myös osallistui sisäisen tarkastuksen edustaja. Tarkastuskertomuksessa esitettiin Pelastusopistolle toimenpidevaatimuksia liittyen henkilöstöjohtamiseen sekä päihdetestaukseen ja opiskelijoiden päihteidenkäyttöön puuttumiseen.

Ministeriön kansainvälisten asioiden yksikkö järjesti Kriisinhallintakeskuksen laillisuusvalvontatarkastuksen helmikuussa 2023. Tarkastuksen johdosta annettiin toimenpidesuositus, jonka mukaan Kriisinhallintakeskuksen tulisi ryhtyä toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että keskuksessa on riittävää oikeudellista osaamista.

Maahanmuutto-osasto ei tehnyt laillisuusvalvontatarkastusta Maahanmuuttovirastoon vuonna 2022. Maahanmuuttoviraston käsittelyajat näkyvät edelleen laillisuusvalvonnassa, ja niitä käsitellään myös sisäministeriön ja Maahanmuuttoviraston välisissä tulokeskusteluissa.

Sisäministeriön kansallisen turvallisuuden yksikkö suoritti suunnitelman mukaisesti laillisuusvalvontatarkastuksen Suojelupoliisissa. Tarkastuksen kohteena oli virkojen ja virkasuhteiden täyttäminen sekä tehtävämääräysten antaminen.

Sisäministeriön hallinnonalan virastot ja laitokset tarkastavat vuosittain itse suunnitellusti ja laajasti oman ja alaistensa yksiköiden toiminnan laillisuutta ja näistä teemoista ja tarkastuksista on luetta- vissa tarkemmin tietoa virastojen ja laitosten omista laillisuusvalvontakertomuksissa ja –raporteissa.

3.2 Ylimmille laillisuusvalvojille sisäministeriöstä annetut lausunnot ja selvitykset

Maahanmuutto-osasto antoi vuonna 2022 kaksi lausuntoa oikeuskanslerinvirastolle. Ensimmäinen koski Maahanmuuttoviraston pitkiä käsittelyaikoja ja toinen Imatran vastaanottokeskuksen ja sen sosiaalityöntekijän menettelyä.

Sisäministeriön poliisiosastolle tuli vuonna 2022 vastattavaksi asiat, jotka koskivat liikenneerikkomusten perusteella määrättäviä ajoneuvokohtaisia liikennevirhemaksuja, jotka oli määrätty yrityksen toimitusjohtajalle ja mielenterveyslaissa säädetyn virka-apun antamista sekä virka-apusäännöksen sisällöllistä toimivaltaa.

Oikeuskansleri teki sisäministeriöön lokakuussa 2022 valvontakäynnin, jonka keskeinen teema oli siviilitiedustelun ohjaus ja valvonta.

3.3 Ihmisoikeustapaukset kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä

Ministeriön kansainvälisten asioiden yksikkö koordinoi ministeriön toimialaa koskevia kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä vireillä olevia ihmisoikeusvalitusasioita. Kansainvälisten asioiden yksikön mukaan 7.3.2023 kansainvälisissä ihmisoikeusvalituselimissä oli Suomea vastaan vireillä sisäministeriön toimialaa koskevia valituksia seuraavasti: Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa yksi perheenyhdistämistä koskeva valitus, YK:n ihmisoikeuskomiteassa 15 valitusta, joista 14 koski valittajien palautusta tai karkotusta sekä yksi kidutusta, pakkokeinoja ja yksityiselämän suojaa, YK:n kidutuksen vastaisessa komiteassa kahdeksan valittajien palautusta koskevaa valitusta sekä YK:n lapsen oikeuksien komiteassa 19 palautusta ja perheenyhdistämistä koskevaa valitusta. Turvapaik-

kavalitukset ovat lisääntyneet viime vuosina. Suurin osa näistä valituksista on edelleen vireillä kansallisesti. Jos valittajat eivät saa hallinto-oikeudelta täytäntöönpanokieltoa, he hakevat sitä YK:n ihmisoikeusvalituselimiltä.

4 Henkilötietojen käsittelyn valvonta vuonna 2022

Sisäministeriön laillisuusvalvontaohjeen 13.3 kohdan mukaisesti laillisuusvalvontakertomus hallinnonalan virastoissa sisältää soveltuvin osin henkilötietojen käsittelyn valvonnasta kertomusvuoden aikana suoritettujen lokitarkastukset, niiden tulokset ja tarkastusten johdosta vaaditut ja suoritettujen toimenpiteet sekä muut henkilötietojen käsittelyn valvontaan liittyvät toimenpiteet tilastoituina viranomaisen toimintaa tarkoituksenmukaisesti kuvaavalla tavalla ja sisältäen myös organisaation tietosuojavastaavan valvontatoimet.

Sisäministeriön hallinnonalalla toteutettiin vuonna 2022 tietosuojan tason itsearviointi jatkona aikaisempien vuosina 2019 ja 2020 tehdyille arvioinneille. Arvioinnissa käytetään Tietosuojavaltuutetun toimiston laatimaa Excel-pohjaista itsearviointityökalua. Henkilötietojen käsittelyn tila on sisäministeriön tietosuojavastaavan mukaan kehittynyt edelleen ja sen voidaan yleisesti katsoa olevan hyvällä tasolla kaikissa virastoissa. Itsearviointi mittaa tietosuojaan liittyvän toiminnan tason organisoimista, dokumentoimista ja asetuksen mukaista osoittamisvelvollisuutta. Tulos on aina jossain määrin subjektiivinen ja riippuvainen arvioinnin tekijästä. Kriittisyys omaa toimintaa kohtaan on nähtävä vahvuutena.

Hätäkeskuslaitoksessa toteutettiin koko henkilöstön käyttöoikeuksien ajantasaisuuden valvonta vuoden 2022 tavoite- ja kehityskeskusteluiden yhteydessä. Käyttöoikeuksien valvonta todettiin tarpeelliseksi, koska käyttöoikeuksissa havaittiin korjaustarpeita ja käyttöoikeuksien ajantasaisuuden tarkastamista jatketaan.

Hätäkeskustietojärjestelmän valvontasuunnitelman mukaisesti keväällä 2022 suoritettiin käyttöoikeuksien valvonta, jossa havaittiin epätasaisuuksia käyttöoikeustaulukossa. Loppuvuodesta tarkastettiin tietopyyntöjä, joiden perusteella hätäkeskustietojärjestelmästä oli luovutettu tietoja. Tarkastusten perusteella tietopyyntöjen käsittelyssä oli pääsääntöisesti noudatettu säädöksiä ja ohjeita. Keskeinen havainto oli, että poliisi on pyytänyt hätäkeskuksilta useasti tallenteita, jotka poliisi olisi voinut itse suoraan hakea käyttöönsä ERICA-Tarkki -järjestelmästä.

Kriisinhallintakeskuksen käytössä ovat valtion yhteiset henkilötietojärjestelmät. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoita ja koulutukseen osallistuvia henkilöitä koskeva tieto on tallennettu Sympa-henkilötietojärjestelmään. Valtioneuvoston kanslian ja Kansallisarkiston kanssa on käyty keskustelua siitä, mitkä tiedot asiantuntijarekisteristä tulee saattaa pysyvästi säilytykseen sen jälkeen, kun ne on poistettu rekisteristä. Kriisinhallintakeskus osallistui aktiivisesti sisäministeriön hallinnonalan tietosuojan yhteistyöryhmän kokouksiin.

Maahanmuuttovirastosta tietosuojavaltuutetulle tehtyjen ilmoitusten määrä on kasvanut vuodesta 2020 alkaen huomattavasti. Vuonna 2022 ilmoitetuista tietosuojaloukkauksista 25 % liittyi postissa kadonneisiin oleskelulupakortteihin. Ilmoituksia tehdään matalalla kynnyksellä. Virastossa dokumentoitiin 1450 tietoturvaloukkausta, joista noin puolet ilmoitettiin edelleen Tietosuojavaltuutetun toimistolle. Maahanmuuttovirasto dokumentoi ja ilmoittaa ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjänä myös muiden tahojen käsittelijöiden tietoturvaloukkaukset ja näitä on kaikista dokumentoiduista loukkauksesta noin puolet. Maahanmuuttovirastossa tuli vuonna 2022 vireille 33 lokitarkastusta. Henkilötietojen käsittelyn kannalta merkittävää vuonna 2022 oli hakijoiden turvakieltoihin liittyvän ohjeistuksen ja käytäntöjen kehittäminen.

Rajavartiolaitoksessa tietosuojavastaava kohdensi vuonna 2022 tietosuojasääntöjen noudattamisen valvontaa pääasiassa saamiensa sisäisten ja ulkoisten yhteydenottojen sekä omien havaintojensa perusteella. Tietosuojavastaava tarjosi valvontatoiminnan perusteella esille nousseista aiheista kohdennettua koulutusta Rajavartiolaitoksen henkilöstölle. Henkilötietojen tietoturvaloukkausten käsittelyprosessia kehitettiin vuonna 2022 ja TURVA-järjestelmän kehittämistoimenpiteiden seurauksena raportoitujen tietoturvaloukkausten määrä kasvoi. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksia kirjattiin 23, joista kahdesta ilmoitettiin tietosuojavaltuutetulle ja yhdestä rekisteröidylle.

Pelastusopistolla kirjattiin henkilötietojen tietoturvaloukkausilmoituksia vuonna 2022 yhdeksän, joista kolmesta tehtiin ilmoitus tietosuojavaltuutetulle ja yhdestä rekisteröidylle. Ilmoitusten johdosta

toimintatapoja ja prosesseja on tarkistettu. Lisäksi osa henkilötietojen tietoturvaloukkauksiin liittyvistä ilmoituksista on käsitelty tietoturvaan liittyvinä poikkeamailmoituksina, koska niissä on ollut rajapinta tietohallinnon tietoturvaprosesseihin. Pelastusopistolla laadittiin vuonna 2022 useita tietosuojaan liittyviä ohjeita ja käytössä on tietosuojan ja tietoturvallisuuden hallinnon vuosikello, joka auttaa toiminnan suunnittelua, seuranta ja raportointia.

Suojelupoliisissa on vuoden 2022 loppuun asti ollut nimitettynä erikseen turvallisuus selvitysrekisterilain 48 §:n mukaisen turvallisuus selvitysrekisterin tietosuojavastaava, joka vastasi tietosuojavastaavan tehtävistä kyseisen rekisterin osalta. Vuoden 2023 alusta nämä tehtävät ovat siirtyneet viraston varsinaiselle tietosuojavastaavalle. Vuoden 2022 aikana Suojelupoliisi vastasi lukuisiin yksittäisten ihmisten henkilötietojen tarkastuspyyntöihin. Myös Tietosuojavaltuutettu suoritti vuoden aikana kaksi tarkastusta Suojelupoliisiin koskien 16 yksittäistä rikosasioiden tietosuojalain 29 §:n mukaista tarkastuspyyntöä.

Poliisihallituksessa laillisuusvalvonta suoritti vuonna 2022 yhden oma-aloitteisen käyttölokitekstauksen ja muissa poliisiyksiköissä suoritettiin lokitekstauksia vuoden 2022 aikana yhteensä 29 kappaletta. Poliisihallituksen laillisuusvalvonta tekee poliisin ylläpitämien rekistereiden käyttölokiteksteihin pistokehuoltoisia tarkastuksia suunnitelmallisesti ja aina kun siihen aiheutta ilmenee. Myös poliisiyksiköt voivat suorittaa lokitekstauksia. Poliisihallituksen laillisuusvalvontakertomuksessa ei käsitellä tarkemmin muita henkilötietojen valvontatoimia tai tietosuojavastaavan toimenpiteitä.

5 Eettiset kanavat ja ilmoittajansuojelulain mukaiset ilmoituskanavat

5.1 Eettiset kanavat

Poliisihallinnossa otettiin ns. eettinen kanava valtakunnalliseen käyttöön kaikissa poliisiyksiköissä alkuvuodesta 2019. Eettisessä kanavassa on kyse ns. whistleblowing-toiminnasta, jonka avulla kuka tahansa poliisihallinnon virkamies voi ilmoittaa havaitsemastaan epäeettisestä tai lainvastaisesta toiminnasta. Vuonna 2022 kanavan kautta saatettiin vireille yhteensä 144 asiaa ja valtaosan ilmoituksista muodostivat yleisiksi mielipiteenosoituksiksi tulkittavat kirjoitukset. Suurin osa näistä ilmoituksista ei johtanut toimenpiteisiin. Henkilöstökäytännöistä ja virkasuhteeseen liittyvistä asioista tehdyt ilmoitukset ohjattiin palautteena tiedoksi joko asianomaiselle poliisiyksikölle tai Poliisihallituksen hallintoyksikölle. Epäasiallista toimintaa työyhteisössä koskevat ilmoitukset siirrettiin esimies- tai muita toimenpiteitä varten kyseisen poliisiyksikön käsiteltäväksi. Kanavan kautta tuli kuusi ilmoitusta, jotka olivat tulkittavissa rikosepäilyiksi ja ne siirrettiin Valtakunnansyyttäjän toimiston arvioitavaksi. Kaksi kanavan kautta tullutta ilmoitusta johti oma-aloitteisen laillisuusvalvontaselvityksen aloittamiseen.

Maahanmuuttovirastossa on ollut käytössä lokakuusta 2021 alkaen sisäinen eettinen ilmoituskanava työntekijöille ja huhtikuusta 2022 alkaen ulkoinen eettinen ilmoituskanava sidosryhmille. Kanava on tapa ilmoittaa luottamuksellisesti mahdollisista väärinkäytöksistä ja toimintataparikkomuksista. Vuonna 2022 sisäiseen eettiseen kanavaan tuli 23 ilmoitusta, jotka liittyivät epäasialliseen käytökseen, henkilöstöhallinnon asioihin tai olivat sisäisiä kanteluita. Vuonna 2022 ulkoiseen kanavaan tehtiin 14 ilmoitusta, jotka on luokiteltu muihin asioihin tai sisäisiin kanteluihin.

Suojelupoliisin sisäinen ilmoituskanava käynnistettiin 31.1.2022. Kanavan tarkoituksena on kannustaa henkilöstöä ilmoittamaan työssään havaitsemistaan lainvastaisuuksista ja Suojelupoliisin arvojen vastaisesta toiminnasta sekä toisaalta suojata ilmoituksia tekeviä henkilöitä. Kanava ja sitä koskeva määräys rakennettiin Suojelupoliisissa siten, että kanava vastaa mahdollisimman hyvin 1.1.2023 voimaan tullutta ilmoittajansuojelulakia. Kanava mahdollistaa ilmoituksen tekemisen myös nimettömänä. Vuoden 2022 aikana kanavaan tehtiin kuusi ilmoitusta, joista neljä nimettömästi. Ilmoitukset eivät käsitelleet operatiivista toimintaa vaan esimerkiksi työympäristön turvallisuutta, työajan kirjaamista ja työntekijöiden tavoitettavuutta. Kaikki ilmoitukset olivat asiallisia mutta yksi jätettiin käsittelemättä, koska ilmoittaja ei toimittanut pyydettyä ja käsitellyn edellyttämiä lisätietoja.

Hätäkeskuslaitos raportoi tehneensä päätöksen, että ilmoituskanava otetaan käyttöön vain ilmoittajansuojelulain edellyttämässä laajuudessa. Vain kirjalliset ilmoitukset vastaanotetaan eikä kanavassa ole mahdollista ilmoittaa nimettömänä. Hätäkeskuslaitos nimesi laillisuusvalvonnan lakimiehen ja asiantuntijan ilmoitusten käsittelystä vastaaviksi henkilöiksi.

5.2 Ilmoittajansuojelulain edellyttämä ilmoituskanava

Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettiin 20.12.2022, laki tuli voimaan 1.1.2023 lukien ja lain mukaisesti ilmoituskanavat tuli ottaa käyttöön 1.4.2023 mennessä. Sisäministeriössä päätettiin olla ottamatta tässä vaiheessa käyttöön omaa eettistä ilmoituskanavaa ja ministeriö osallistui vuoden 2022 aikana valtioneuvoston yhteisen ilmoittajansuojelulain mukaisen kanavan valmisteluun. Sisäministeriössä käsittelyohje ja prosessikuvat laadittiin valtioneuvoston yhteisen toimintamallin mukaisesti.

Ministeriö vastaa omasta käsittelystä voimassaolevan työjärjestyksen ja käsittelyryhmän nimeämiskirjeen mukaisesti. Sisäministeriön käsittelyryhmä vastaanottaa ilmoituksia sekä valtioneuvoston yhteisen ilmoituskanavan, että oikeuskanslerinviraston (ns. ulkoinen kanava) kanavan kautta. Käsittelyryhmään nimetyillä virkamiehillä on käytössään käyttöoikeuksilla rajattu sähköpostiosoite. Käsittelyryhmällä on oikeus toteuttaa koordinoitua, ilmoitusten käsittelyä ja tutkintaa sisäisen tarkastuksen ohjesäännön mukaisesti ja antaa tarvittaessa erillisiä selvitystoimeksiantoja sisäministeriön toimintayksiköille. Sisäministeriö nimesi ilmoittajansuojelulain tarkoittamiksi ilmoituksen käsittelystä vastaaviksi henkilöiksi 1.1.2023 lukien virkahenkilöt sisäisen tarkastuksen yksiköstä, hallinto- ja kehittämisosaston henkilöstö- ja hallintoyksiköstä sekä oikeudellinen tuki –yksiköstä.

Sisäministeriön hallinnonalan virastot ja laitokset valmistautuivat vuoden 2022 aikana ilmoittajansuojelulain voimaantuloon ja tekivät itsenäisesti ratkaisunsa käytettävästä teknisestä järjestelmästä ja siitä, missä laajuudessa lakia virastoissa sovelletaan. Aihetta käsiteltiin säännöllisesti sisäministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmässä.

6 ELO-hanke

Vuoden 2021 laillisuusvalvontakertomuksen valmistelun yhteydessä tehtyjen havaintojen pohjalta nähtiin tarve lähteä edistämään sisäministeriön hallinnonalan laillisuusvalvonnan raportoinnin kehittämistä. Raportoinnin kehittämiseen tähtäävään kaksivuotiseen ELO-hankkeeseen laadittiin vuoden 2022 lopulla konsernin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioesityksen (TKI) hakemus. ELO-hanke valittiin yhdeksi vuonna 2023 aloitettavaksi hankkeeksi. ELO-hankkeen ensimmäiselle vuodelle myönnettiin sisäministeriön 100 000 euron tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoitus. ELO-hanke käynnistyi vuonna 2023, mutta hanketta valmisteltiin jo vuonna 2022.

ELO-hankkeessa kehitetään laillisuusvalvonnan tiedon keruuta, raportointia, tiedolla ennakointia, tiedon hyödyntämistä ja tiedolla johtamista. Tavoitteena on parantaa sekä laillisuusvalvonta-asioista saatavaa lukumäärä- että laadullista tietoa. Tavoitteena on vähentää myös manuaalista työtä tiedon keruussa ja raportoinnissa, jotta voidaan keskittyä laadukkaampaan laillisuusvalvontaan ja ennakointiin. Tarkoitus on lisätä automaatiota laillisuusvalvontatoimintoihin, yhtenäistää laillisuusvalvonnan raportointia hallinnonalalla yhteisen alustan käyttöönotolla sekä kehittää olemassa olevia järjestelmiä.

Laillisuusvalvonnasta halutaan saada aikaisempaa paremmin ja helpommin tietoa laillisuusvalvonnassa työskenteleville sekä virastojen ja ministeriön johdolle. Hankkeen avulla halutaan varmistaa, että johto saa oikeaa, ajantasaista ja riittävää tietoa päätösten tueksi. Tietoa tarvitaan, jotta ministeriön ohjausta voidaan kohdentaa esimerkiksi ilmiölähtöisesti tai teemoittain. Hankkeen avulla sisäasianhallinnon laillisuusvalvonnasta halutaan tehdä sujuvampaa, läpinäkyvämpää ja laillisuusvalvonnasta saatavan tiedon halutaan olevan helpommin eri toimijoiden hyödynnettävissä.

7 Havaintoja ja johtopäätöksiä vuoden 2022 laillisuusvalvonnasta

Laillisuusvalvonnassa sisäministeriössä ja hallinnonalalla pyritään suunnitelmalliseen toimintaan. Useimmat virastot laativat vuosittaisen tarkastussuunnitelman ja tarkastuskohteiden valintaan on myös muodostunut vakiintuneita toimintamalleja. Laillisuusvalvonnan asiantuntijat joutuvat kuitenkin reagoimaan nopeasti esimerkiksi median esiin nostamiin yksittäisiin tapauksiin tai laajempiin toimintaympäristön muutoksiin. Yllättävänkin usein operatiivisella toiminnalla on heijastuksia myös laillisuusvalvontaan. Tämä vaikuttaa siihen, kuinka tehtyjä suunnitelmia onnistutaan toteuttamaan ja kuinka paljon resursseja on käytettävissä laillisuusvalvonnan kehittämiseen tai raportointiin. Poliisihallitus arvioi omassa kertomuksessaan, että suunnitelmallisella tarkastustoiminnalla ja muilla laillisuusvalvontaan liittyvillä toimenpiteillä on ollut virheellistä toimintaa ennalta estävää ja korjaavaa

vaikutusta samalla kun se on omalta osaltaan edistänyt poliisille asetettujen tavoitteiden toteutusta. Rajavartiolaitoksen esikunnan laillisuusvalvontaraportissa kuvataan, kuinka valtioneuvoston periaatepäätös Venäjän federaation kansalaisten maahantulon rajoittamisesta lisäsi huomattavasti hallintopäätösten ja edelleen niistä tehtyjen hallintovalitusten määrää. Tämä puolestaan vaati laillisuusvalvontayksiköltä työpanosta niin, että laillisuusvalvontasuunnitelman mukaisia toimenpiteitä oli aiheellista siirtää myöhempään ajankohtaan ja vähintäänkin tehdä suunnitelmissa resurssivarauma. Myös Poliisihallitus toteaa omassa kertomuksessaan, että mikäli laillisuusvalvonnan asiantuntijoiden käsiteltäväksi tulee määräajallinen ylimmän laillisuusvalvojan selvitys- ja lausuntopyyntö tai esimerkiksi laaja asiakirjapyyntö, joudutaan määräraikaan sitomaton muu työ helposti priorisoimaan näiden tehtävien taakse. Maahanmuuttovirasto on jälleen vuonna saanut ylimmiltä laillisuusvalvoilta huomautuksia käsittelyajoista. Vaikka laillisuusvalvojan tehtävänä ei ole arvioida sopivia resurssointeja, niiden riittävyyttä eikä jakoa, näitä koskevilla päätöksillä on kuitenkin vaikutuksensa laillisuuteen ja viranomaisten edellytyksiin suorittaa lakisääteiset tehtävänsä lainmukaisesti, perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen.

Virastojen ja laitosten tietosuojavastaavien toimenpiteistä ja henkilötietojen käsittelyn valvonnasta kerätään kaikilta hallinnonalan viranomaisilta tietoa tämän laillisuusvalvontakertomuksen laatimisen yhteydessä. Hallinnonalalla toteutetaan 1-2 vuoden välein myös tietosuojaan tason itsearviointi, joka kuitenkin lähestyy tietosuoja-asioita erilaisesta näkökulmasta. Laillisuusvalvonnan yhteydessä raportoidaan tosiasiallisesta toiminnasta ja tehdyistä toimenpiteistä. Vuoden 2022 osalta voidaan todeta, että tietosuojavastaavat ovat toimineet aktiivisesti omissa organisaatioissaan, päivittäneet ohjeistusta ja kouluttaneet omaa henkilöstöä. Sisäministeriön hallinnonalan tietosuojaan yhteistyöryhmä kokoaa tietosuojavastaavat joitakin kertoja vuodessa keskustelemaan ajankohtaisista teemoista. Vuonna 2022 tietosuojavastaavien näkemyksiä ja asiantuntemusta tarvittiin erityisesti, kun yhdessä arvioitiin oikeusministeriön julkisuuslain ajantasaistamistyöryhmässä⁵ luonnosteltuja ratkaisuja julkisuuslain ja tietosuojaan yhteensovittamisesta.

Sisäministeriön hallinto- ja kehittämisosasto järjesti joulukuussa 2022 ministeriön koko henkilöstölle koulutus- ja keskustelutilaisuuden otsikolla ”Hyvä hallinto sisäministeriössä”. Tilaisuuden pääpuhujana oli oikeuskanslerinviraston kansliapäällikkö Tuula Majuri ja muutoinkin monet iltapäivän aiheista liittyivät laillisuusvalvontaan. Tilaisuudessa käsiteltiin muun muassa automaattista päätöksentekoa ja tekoälyä, valtioneuvoston yhteistä ilmoituskanavaa ja hyvän virkakielen vaatimuksia. Vaikka käytävissä on säännöksiä, ohjeistusta ja tapauskohtaista neuvontaa, asioista on hyvä ja hyödyllistä puhua yhdessä – tähän läsnäolaisuuteen osallistui noin 50 henkilöä ja aiheista tuli paikan päällä esille erilaisia näkökulmia ja runsaasti kysymyksiä.

Vaikka etukäteen saatettiin ajatella, että asioita voi viranomaisessa laittaa vireille ja työnantajan työnantajan tutkittavaksi jo riittävän monella tavalla, ovat eettiset kanavat, joissa on mahdollisuus nimettömään ilmoittamiseen, osoittaneet, että niillekin on tarvetta. Lakisääteiset ilmoittajansuojelun mukaiset kanavat tuli ottaa käyttöön keväällä 2023 ja joissakin virastoissa tekninen toteutus on yhdistetty. Tämä vaatii ilmoitusten käsittelyssä tarkkuutta, koska eettisen kanavan kautta tehdyissä ilmoituksissa ei ole ilmoittajansuojelulain mukaisia suojatoimia tai muita oikeuksia ilmoittajalle. Eettisen kanavan kautta tehdyt ilmoitukset käsitellään hallinnon yleislakien ja soveltuvin osin hallintokantelua koskevien säännösten ja ohjeiden mukaisesti.

Osastopäällikkö

Jukka Aalto

Hallintolakimies

Tiina Mantere

⁵ <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM083:00/2020>

Liitteet	-
Jakelu	Sisäministeri Mari Rantanen Valtiosihteeri Juha Martelius Kansliapäällikkö Kirsi Pimiä SM:n osastot ja erilliset yksiköt CMC, Häke, Migri, PEO, Poha, Supo
Tiedoksi	Eduskunnan oikeusasiamies Valtioneuvoston oikeuskansleri Tietosuoja-valtuutetun toimisto Tiedusteluvalvontavaltuutettu Valtakunnansyyttäjän toimisto Yhdenvertaisuusvaltuutettu